

MAGYAR-HOLLAND SZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

A „MAGYAR-HOLLAND TÁRSASÁG” HIVATALOS LAPJA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-UT 4 SZ.
TELEFONSZÁM: J. 461—97—98—99.

A „Magyar-Holland Társaság” tagjai díjmentesen kapják.

Megjelenik havonta

Hollandi panoráma.

Amsterdam. A grachtok (csatornák) víze nyugodtan szeli át az utcákat. Hársak és szilfák szegélyezik és csöndjét alig háborítja az evezők halk ütődése, vagy a vízitaxi pöfögése. Tarka házi-csónakok színes pettyekkel élénkítik a kép tompaságát. Az édesvíz és a sósvíz iszapos keveréke facsarja az orrot. Hegyes tetőzetű patriciusházak régi kultúrát árasztanak. A Leidsche Straat mellett vezető hídról gyönyörű kilátás nyílik a Heerengrachtra, mely egykor legelőkelőbb része volt a városnak. Tetővel ellátott folyosók a Rokinon, ahol öreg boltokban régi képek és poros könyvek alusznak. Vasárnap reggel az innen nem messzi fekvő zsidónegyedben, ahol Spinoza született és Rembrandt élt, színes nagy piaci élet, serény, szegényes alkudozás majdnem értéktelen kicsinységekre. Kontrasztokban gazdag jelenségek. Gemmához hasonló, kellemes arcélú fiatal zsidónők, fehér szakállú próféta-fejek, nehézmozgású matrónák. Gondozatlan, piszkos gyermekek játszanak az utca porában.

Amsterdam az Ij mellett fekszik, mely a Zuiderzee egyik csücskét képezi. Ez az a tó, melytől napról-napra fáradtságos munkával kell minden méter földet elhódítani és termékenyíteni. Ennek a hollandusok már régen mesterei. Kis vicinális vonat visz a gátvidéken át Edamba és Monnikendambe. Mélyfekvésű síkság ez, melyet csatorák szelnek át. Kicsiny szélmalomok a vizet szabályozzák és elosztják. Mindenütt legelésző tehének a réteken. Ezt a tájat mindenki ismeri a régi képekről, mely első látásra bizonyára egyhangú, de atmoszférájának sajátossága hamar megbabonázza az embert. Az ég határtalan itt. Fehér felhők pettyezik végtelen kékséget. Mintha minden valami puha fényességben úsznék, amelynek világossága adja meg éppen e táj szépségeit. A levegő a víz párájától telítetten, tele van a rét és a nap illatával.

Monnikendam, Edam, Volendam. A tejgazdaság és Anchovis (hal) kivitel központja, a piros sajtgolyónak, az edami sajtnak hazája. Csöndes, álombaborult helyek mind; elvesztették az időt

ezek a kis holland városok. A nép tarka, színes viseletet hord. Facipők kopognak a hepehupás kövezeten. Festői látvány Volendam kikötője. A háztetők, a kis kikötő árbócai és a sárga vitorlák odakünn a Zuiderzeen. És odaát egy elkülönített világ, Marken szigete.

Azután a dünákhoz ér az ember. Előbb azonban át kell jutni a „haarlemi tengeren“, a gyönyörű virágmezőkön, mely főleg tavasszal nyújt a szemnek tobzódó színorgiákat. Ymuiden, az ország legnagyobb halászati kikötője. Az Északi csatorna kijárata, mely Amsterdami a tengerrel összeköti. Egy kis révgőzösön ringunk az Északi tengeren, látjuk az óriási gátakat, amelyek a csatornát a tenger ellen védik és amelyeket nagyságban és ellentálló erőben csak a brémai kikötő új művei, az északi gátak múlják felül.

A tengerparthoz érünk. Dünák egész sora, ritkás fűvel benőve. Halászfalvak, nagy és kicsiny fürdőhelyek, idilli elvonultság és nemzetközi élet: minden feltalálható itt. Délutánonként, hivatal és iskola után csak úgy árad az ifjúság a közelfekvő városokból: Haarlemből, Leidenből, Hágából, Zandvoortba, Scheveningenbe, Katwijkba és Nordwijkba. Szép nap, víz. Olyan jó fekdüdni a dünák puha homokjában, munka nélkül, időtlenül álmódozva, felszabadultan minden megkötöttség alól! Fejük fölött repülőgépek, gépfegyverek kattognak, gyakorlatozó tengerészek léggömbökre lődöznek. Füstfelhők tünedeznek el a láthatár irányában. És a strandon, Scheveningen felől, remek lovaspályán, úrlovások ügetnek.

A parti városok közel fekszenek egymáshoz. Egy délután mindegyik bejárható. Haarlem, a virágok városa, festői amsterdami kapujával, városházával, húscsarnokával. Leiden várbeli körépítményével, mely még a VIII. századból ered és egyetemével. A szép városháza, sajnos, két esztendővel ezelőtt leégett. Mindenhol a városokban, de itt ez egyetemi városban egészen különösen látható, hogy Hollandia gyarmati hatalom. Érdekes holland-indiai típusokkal találkozunk, — különös látványa e csöndes város utcáin — holland ég alatt okos, jóformájú barna arcok, ápoltság, nyulánk alakok. Rögtön felismerhető, hogy ez régi kultúra: Jáva, Bali stb. Maláji hazájuk legjobb fiai, akik itt végzik tanulmányukat.

Gyönyörű az út Scheveningenből Hágába, a scheveningeni boschjén (erdőcskén) keresztül, öreg tölgyek alatt. És az erdei csönd után, még a tenger egyhangú zúgásával fülünkben, hirtelen ott vagyunk a félmillió város zajában. Élettel teli, széles, barátságos utcák fogadnak. Az erdőcske kijáratánál, egy Zorgvliet nevű parkban épült a békepalota, a hágai döntőbíróház székhelye, amelynek felépítését Carnegie tette lehetővé. A pompás könyvtárat is ő alapította. És majdnem minden állam valami értékes adománnyal járult hozzá a palota felépítéséhez. A város középpontján, a Vijwer nevű régi tó mellett, van a Buiten- és Binnenhof. A régi

rezidencia, a régi és az új történelem tanúja. És közelben a Mauritshuis — a híres múzeum — egy egészen más világ.

A hollandi stílustól teljesen eltérő város: Rotterdam. Útközben néhány óráig barangol még az ember Delftben, a porcellánok városában, amelynek piactere óriásinak hat. Rotterdamban ellenben majdnem teljesen kiveszett a régi, hollandi stílus. A Cool-singelen át modern élet zajlik, új-hollandi az építkezés, a XX. század műve. A város ismertetőjele a „Fehér Ház“ a Geldersche Kadén. A szisztematikusan felépített kikötők sora, a városban szétágazó csatornahálózáttal, szélesen terül el a Maas folyó mindkét partján. Ott épültek fel a petróleumtársaságok hatalmas telepei; óriási szélmalmok, hajójavítóműhelyek váltakozva követik egymást. Csigák nyikorognak, gépek dolgoznak. Szirénák zúgják feledhetetlen melódiájukat. Mindenütt élet és tevékenység. A kikötőváros pulzusa lüktet. Rajnai csónakok Németországból és Svájcból suhannak el mellettünk. Országok hajózászlóit lengeti a szél. Mindenki együtt van a munkában...

Hollandia, hollandusok.

Kedvenc hollandi szójárások: dat komt wel terecht, dat komt wel in orde, ebben jut kifejtzésre a hollandusoknak az élet iránti bizalma, hogy az majd — anélkül, hogy az ember maga állandóan beleavatkoznék — magától fogja a tisztázatlan helyzetet megoldáshoz segíteni.

A Hollandiába utazó idegen kereskedő tudja, hogy a hollandusokkal üzlete kötni nehéz. A hollandusok éppolyan okos, mint kérlelhetetlen üzletemberek. Miután az egész világpiac fölött átekintéssel rendelkeznek, a legpontosabban tudják, hogy az áru mennyit ér. Mindenütt megvásárolhatják, amire szükségük van. Miért rendeljék meg tehát attól, aki az árut legdrágábban állítja elő? Az arra való ez éles figyelés, ez a kérlelhetetlenség okozta, hogy a hollandusoknak fukar hírét költötték. Pedig Hollandiban nincs több fukar ember, mint másutt! **Annyi bizonyos azonban**, hogy a hollandus takarékos, amely takarékoság tényleg kicsinyessé válhatik, mert **vannak hollandusok, akik szívesen lemondanak minden nélkülözhető élvezetről.** E takarékosági érzéknek azonban az a következménye, hogy a hollandi közgazdaság olyan rendkívül egészséges és a nagy veszteségek dacára, amikkel a világválság Hollandiát is sújtotta, ez az ország szükségét nem szenvedett és az üzleti élet relatíve kedvező mederben halad tovább.

A takarékoság és igazságosság erényeiből ered, hogy Hollandiában az életnek — még a legjobb körökben is — bizonyos vidéki színezete van. Az urak, akik délelőtt folyamán az amsterdami tőzsdén milliós értékeket forgatnak, villásreggelijüket nem valami előkelő borozóban fogyasztják el, hanem egy „lunchroom“-ban egy csésze kávéval isznak, amelyért sajtos kenyérrel együtt 60 centet fizetnek. A hölgyek nem autón mennek bevásárlási körútjaikra, hanem gyalog járják be az üzleteket. A diákság, mely az egyetemeket látogatja, a legszerényebb élvezettel is megelégszik és csak az ötévenként ismétlődő egyetemi jubileumi ünnepségek okoznak rendkívüli kiadásokat.

Az álarcos utcai felvonulásokra és a szabad ég alatt tartott színházi előadásokra, amelyeknek száz és száz résztvevőjük van, az öreg

urak, akik valaha maguk is tagjai voltak a diáktestületeknek, szívesen áldznak ezeket, amint általában egyesületek, klubok, testületek részére készséggel bocsátnak rendelkezésre tekintélyes összegeket. A legtöbb hollandi tagja valamely egyesületnek, szocietásnak, vagy klubnak, ahol délután találkoznak, üzleteket beszélnek meg, híreket, információkat szereznek be. Az ország legelső úri klubja, a „Witte Societeit“ Hágában, amelynek saját pompás palotája van, ahol minden nagyon előkelő, kiemért, ezt deftignek mondják; hölgyek nem látogathatják a klubot.

Hogyan viseli el a hollandus maga mind e rendet, ezt a szabályosságot, életének ez áttekinthetőségét? Az utóbbi időben a „civilizációval való elégedetlenség“-ről folytak komoly vitatkozások. Ez alatt egy hirtelen fellépő kiábrándulást értenek, mely minden szervezeti vívmányt — amely felé az emberiség igyekszik — megelégtelt. Azt mondják, hogy az ember az egzisztenciája fölötti teljes uralmat, ha azt elérte már, nem képes többé elviselni, a barbárságra vágyódik, a káoszra, az újra való kezdésre. Nos, Hollandiában, mely Európa legracionalizáltabb országai közé tartozik, saját nagy teljesítményeik fölött érzett elégedetlenségről nem lehet szó, ilyen elégedetlenséget a hollandusok nem érznek. És ez a hollandus rendkívüli érzékének legrendkívülibb vonása. A hollandus emberileg méltó ahhoz a rendhez, melyet országának, életének megteremtett, teljesen identifikálja magát ezzel a renddel, mellette és kívül semmi többet nem kíván. Ha azonban a rendet a szellemi és akarati művelődés legmagasabb kifejezőjeként formulázzák, meg kell állapítani, hogy az európai rendetlenség legkellemetlenebb szimptomájából, a művelődés világából Hollandiában semmi sem érezhető. A szellemi értékeket Hollandiában nem hagyják cserben, hanem apáik példájára ápolják azokat. Ezért egyik legmegbízhatóbb stabilitási tényezője Hollandia Európának, amelynek arra tanácstalanságban valóban nagy szüksége van.

Magyar-Holland krónika.

Az új holland követ.

Magyarország Kormányzója február hó folyamán ünnepélyes kihallgatáson fogadta L. G. van Hoorn holland rendkívüli követet és meghatalmazott minisztert, aki megbízólevelét és elődjének, gróf Aldenburg-Bentinck követnek visszahívólevelét nyújtotta át.

Németalföldi rajzok kiállítása.

A Szépművészeti Múzeum grafikai termében megnyílt az az érdekes kiállítás, melyet a múzeum németalföldi rajzaiból rendezett Hoffmann Edith dr., a grafikai osztály kitűnő vezetője. Gazdag, változatos, értékes anyag került itt bemutatásra, a XV—XIX. század legkiválóbb művészeinek toll-, kréta-, ceruza-rajzaiból és akvarell-lapjaiból. Mirou, a két Bruegel, Coniuxloo, Bloemaeri, Van Dyck Cuyp, Van Ostade, Ruysdael, Rembrandt, Rubens, Jordaens, Speckaert, Nouwerman, Jangkind és Van Gogl mellett a kisebb mesterek egész sora képviselve van a gondosan válogatott és szakszerűen rendezett kollekciónban, amely — nevelő hatása mellett — műértők számára ritka öröm és tiszta művészi gyönyörűség forrása. A részletes leíró-katalógus szerkesztése ugyancsak Hoffmann Edith érdeme.